

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมโดยใช้รูปแบบการวางแผนเสริมสร้างเด็กในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยต้องการอธิบายถึงกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในโครงการการวางแผนเสริมสร้างเด็กตามนโยบายของกรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการการพัฒนาเด็กเพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยให้เด็กมีสุขภาพและพัฒนาการดี เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม PAR - Participatory Action Research การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปศึกษาที่บ้านหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร่วมกับทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทั้งกระบวนการและสามารถอธิบายได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนด้วยตนเองได้เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการวิจัยไว้อย่างกว้างๆ โดยเข้าไปเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ ระยะแรกเป็นการสำรวจสภาพของหมู่บ้านหมอกจำแป่ พร้อมทั้งสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน และศึกษาบริบทชุมชนจากผู้นำชุมชน ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำในชุมชน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น ระยะต่อมา ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้ที่มีส่วนได้เสียในชุมชน เช่น ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป่ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำใน

ขั้นตอนในการวิจัย

1. เสนอโครงการวิจัยต่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อแจ้งให้ทราบและขอความร่วมมือในการประสานงานเพื่อเก็บข้อมูล
2. เข้าร่วมอบรมทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ (ครู ข) เพื่อประสานงานและชี้แจงโครงการวิจัย
3. ประสานและชี้แจงโครงการวิจัย ตลอดจนแนวทางการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน แก่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่
4. เข้าร่วมการจัดเวทีประชาคมของหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
5. เข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก หมู่บ้านหมอกจำแป่
  - 5.1 เสริมสร้างความตระหนักในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็ก
  - 5.2 ส่งเสริมให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้และสถานการที่เหมาะสมกับเด็ก โดยมีกิจกรรมดำเนินงานดังนี้
    - 5.2.1 กิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญต่างๆ
    - 5.2.2 กิจกรรมเรียนรู้เสริมทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน
    - 5.2.3 กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
    - 5.2.4 กิจกรรมสอนการกีฬาพื้นฐาน
    - 5.2.5 จัดซื้อสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนังสือ และชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วิธีการเก็บข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากกิจกรรมที่จัดให้เด็ก บริบทของชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อมูลด้านการพัฒนาเด็ก ในการที่ทางศูนย์ได้ดำเนินการจัดทำรายชื่อที่ต้องการเพื่อนำมาในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ตลอดจนกิจกรรมที่ทางครูที่เลี้ยงได้จัดให้กับเด็ก
2. เก็บข้อมูลจากผู้นำในชุมชน ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ อาจารย์ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การสังเกต ในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลต่างๆ ไว้ จำแนกข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาเด็กที่เก็บมาแล้ว มีประเด็นใดที่ขาดหายไปบ้าง แล้วทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นๆ เช่น ผู้รู้ในชุมชน เจ้าอาวาสวัดหมอกจำแป่ การจัดเก็บข้อมูลผู้วิจัยทำควบคู่ไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลในภาคสนาม เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นความจริงมากที่สุด ทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาว่าครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ถ้ามีสิ่งใดที่ยังไม่สมบูรณ์ก็สามารถย้อนกลับเข้าไปเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อความจากรูปธรรมหรือจากปรากฏการณ์ที่พบเห็น แล้วทำการวิเคราะห์ควบคู่กับการเก็บข้อมูลในภาคสนามทุกครั้ง การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในกระบวนการพัฒนาเด็กได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม แล้วนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของเหตุผล ในแต่ละประเด็นความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันของข้อมูลในแต่ละช่วง ส่วนผลของกระบวนการพัฒนาเด็กที่ได้นำมาสรุปประมวลผลแต่ละประเด็นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คุณความสมบูรณ์ของข้อมูลนั้นว่าสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วนแล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย